

וחכמים אומרים: כל זמן שיד גוי באמצע, פטורה מן הכבורה.

ומסתפקת הגמרא: "עשרה בדמיה" דוקא הוא ולא יותר, או לאו דוקא, ואפילו תובע הגוי בתמורתו פי מאה מדמיו – יתן?

א-ג מאי לאו אבהמה הוא שאמרו דקונסין אותו, ומשום שקבלה היינו שמסר לו את הבהמה כדי שיטפל בה ויזכה בחצי עובריה, הרי שאף מכירת בהמה לעובריה אסורה.⁽¹⁾

ודחינן: לא מיירי בכגון שמסר בהמה שאינה מעוברת כדי שיזכה בעובריה, אלא שמסר לו בהמה מעוברת שיזכה בחצי העובר, ואעובר שמכר לגוי הוא דקנסינן ליה.

ומשנינן: לעולם אימא לך דהמוכר בהמה קונסין אותו עד עשרה בדמיה ותו לא, ושאיני עבד שהחמירו לקונסו עד מאה בדמיו, משום דכל יומא ויומא מפקע ליה – האדרון לעבדו, על ידי מכירתו לגוי – ממצוות.

דיקא נמי כפירוש זה, מדקתני "קונסין אותו עד עשרה בדמיו"⁽²⁾ לשון זכר, ומשמע דמי הולד ולא הבהמה שהיא לשון נקבה.

ואיכא דאמרי: אמר ריש לקיש: המוכר בהמה גסה לגוי, קונסין אותו עד מאה בדמיה.

שמע מינה כפירוש זה.

ומקשינן עלה מהא דתנן [דתניא]: והנותן לו בקבלה, אף על פי שאינו רשאי קונסין אותו עד עשרה בדמיו, ומשמע: אבל מאה בדמיו אינו חייב ליתן!?

אגב שהובאה הברייתא דרבי יהודה, מוסיפה הגמרא לבאר:

ומשנינן: מכירה פסקה מיניה [מחלטת היא, ושוב אינה שלו לגמרי], ולכן קנסוהו עד

מסייעא – הברייתא ששנינו בה "קונסין אותו עד עשרה בדמיו" משום מכירת בהמה גסה לגוי – לריש לקיש! דאמר ריש לקיש:

המוכר בהמה גסה לגוי, קונסין אותו עד עשרה בדמיה.

מוכרין בהמה לעובריה.

וכתבו התוספות: וצריך לומר: עיקר איסור הפשוט הוא מכירה, כדתנן בפרק קמא דמסכת עבודה זרה.

2. רש"י גורס: דיקא נמי דקתני "נותן כל דמיו לכהן". והיינו משום דמלשון "קונסין אותו עד עשרה בדמיו" אין להכריח, שיש לומר "תני דמיה" וכדחיית הגמרא לעיל, אלא הראיה היא מלשון "נותן כל דמיו לכהן" ואי בהמה כהן מאי עבידתיה – וכסוגיית הגמרא לעיל גבי מכירת עובר.

1. נתבאר על פי רש"י, וכן מבואר בתוספות לעיל ב ב ד"ה מאי לאו. אך רבינו גרשום פירש: מאי לאו האי דקתני אף על פי שאינו רשאי, אבהמה קאי, דאין נותנין לו בקבלה למחצית ולד, והוא הדין לרבי יהודה דאין

מאה בדמיה.

תמהה הגמרא על הדחייה: **בהמה מאי מעמא** אתה אומר שיש להחמיר יותר **משום דקא הדרא** ליה [משום שחוזרת היא לפודה], והרי משום זה לא **ניקנסיה** אלא **טפי חד** [לא נקנסנו אלא להוסיף עוד פעם כדמי הבהמה שחוזרת לון ולא יותר, ומה טעם יש לומר, שבשביל שחוזרת לו בהמה השוה עשרה זוז, יצטרך להוסיף על פדיונה עוד תשע מאות זוז?!]

אלא דוחה הגמרא באופן אחר את הראיה מעבד שאין קונסים אלא עד עשרה בדמים:

עבד מילתא דלא שמיחא היא [אין הדבר מצוי] שימכור אדם את עבדו לגוי, **וכל מילתא דלא שמיחא לא גזרו ביה רבנן**, ולכן לא קנסו אלא עד עשרה בדמיו.

שנינו בבבלייתא על דברי רבי יהודה המחייב בבכורה את הנותן בקבלה לגוי והמקבל ממנו: **וחכמים אומרים: כל זמן שיד הגוי**

מאה בדמיו, אבל **קבלנות לא פסקה מיניה**, ולכן לא קנסוהו אלא עד עשרה בדמיו.⁽³⁾

מסתפקת הגמרא בדברי ריש לקיש: האם **דוקא קאמר** "עד מאה בדמיה", או **לאו דוקא** כי גוזמא נקט ריש לקיש, ובאמת אינו חייב ליתן כל כך, ויותר מעשרה בדמיו אינו חייב ליתן? (4)

תא שמע: דאמר רבי יהושע בן לוי: המוכר עבדו לגוי, קונסין אותו עד עשרה בדמיו, ולא יותר, ואף שמפקיענו כל יום ויום מן המצוות, וכל שכן בהמה שאין קונסין אותו יותר מעשרה בדמיה, ובהכרח שדברי ריש לקיש שאמר "מאה בדמיה" לאו דוקא.

ודחינן: **שאני עבד דלא הדר ליה** [אינו חוזר להיות עבדו] אלא מפסידו, כי המוכר עבדו לגוי יצא לחירות כמבואר במשנה בגיטין מג ב,⁽⁵⁾ ולכן אין מחייבין לפדותו ביותר מעשרה מדמיו שהרי נפסד גם את העבד, אבל בהמה שעל ידי הפדיון חוזרת היא לפודה, יש לומר שקונסין אותו אפילו עד

שכתב: דוקא או לאו דוקא: הא דקתני עד מאה בדמיה דוקא ממש עד מאה, או לאו דוקא, אלא גוזמא קתני משום דמכר לה דקונסין אותו יותר ויותר מכדי דמיה, אבל לא כולי האי, **אבל בקבלנות יותר מכדי דמיה יהיב**, אבל לא כולי האי כמוכר. וצריך ביאור, כי אם לאו דוקא, למה לן לחלק כלל בין מכירה לקבלנות?! וצריך [תלמוד].

5. נתבאר על פי רש"י. וראה רבינו גרשום שפירש: שאני עבד דלא הדר ליה ברצונו אצל ישראל רבו, דמאחר שמכרו רבו לגוי שונא את רבו ולא בעי למהדר ליה.

3. לעיל בעמוד ב נזכרה סברת "פסקה מיניה" גבי שבורה, ושם פירש רש"י, דמשום דפסקה מיניה אחיא לאיחלופי. אבל כאן בהכרח שאין זו הסברא, כי הרי אנו עוסקים במכירת בהמה שלימה למלאכה, ובמה נחליפנו. וראה בהערות שם.

4. דברי הגמרא תמוהים לכאורה, דמתחילה מקשה הגמרא ממה ששנינו "עד עשרה בדמיה" ולא "עד מאה בדמיה", ואם כן נוקטת הגמרא בפשיטות, ד"עד מאה בדמיה" הוא דוקא. ושוב מסתפקת הגמרא אם "עד מאה בדמיה" הוא דוקא או לאו דוקא. וכבר נתקשה בזה בכתבים המיוחסים לגרי"ז. [וראה לשון רבינו גרשום,

באמצע פטור מן הבכורה:

אמר רבי יוחנן לבאר את מחלוקתם בשותפות גוי אם היא פוטרת מן הבכורה:

ושניהם — רבי יהודה וחכמים — **מקרא אחד דרשו:**

דכתיב "קדש לי כל בכור פטר כל רחם בכני ישראל" —

דרבנן סברי: "בכור" לבד — ולא "כל בכור" — אפילו מקצת בכור משמע, דהיינו אפילו בכגון שותפות גוי, שחלקו אינו קדוש בבכורה; **וכתב רחמנא "כל"** ללמדנו שאינו קדוש עד דאיכא כוליה ולא מקצת בכור, ולפטור שותפות גוי בבכור.

ורבי יהודה סבר בהיפוך: "בכור" לבד כוליה בכור משמע ולא מקצתו, ולכן כתב רחמנא "כל" ללמדנו דאפילו כל דהוא בכור, ולחייב כשיש לישראל רק חלק בבכור, ושותף הוא בו עם הגוי.

איבעית אימא לפרש את מחלוקתם באופן אחר: **דכולי עלמא סברי:** "בכור" לבד רובא בכור משמע, והיינו שיהיה רוב הבכור של

ישראל; (6) ומחלוקתם היא מה בא ללמד "כל בכור":

מר — חכמים — **סבר:** "כל" משמע למלויי אתא שלא יקדש אלא כולו.

ומר רבי יהודה — **סבר:** "כל" לגרועי אתא, שיקדש אפילו מקצתו.

מוסיפה הגמרא לפרש: **וכמה תהא שותפות של גוי, (7) ותהא פטורה מן הבכורה?**

אמר רב הונא: אפילו אם אזנו של הבכור בלבד היה של גוי, הרי הוא פטור מן הבכורה לדעת חכמים.

מתקיף לה רב נחמן: ולימא ליה שקיל אזנך וזיל ניאמר הישראל לגוי: קח אזנך ולך! (8)

איתמר מחלוקת אמוראים בשיעור שותפות גוי לפטור בבכורה, ומשום ששניהם סוברים כרב נחמן דמצי אמר ליה "שקול אזנך וזיל":

רב חסדא אמר: אין שותפותו של הגוי פוטרת עד שיהא חלק הגוי דבר שעושה

6. ראה ביאור ענין זה בראשית בכורים, ובחזון איש בכורות טז א.

7. לקמן בגמרא יתבאר, אם דין שותפות גוי באם ושותפות גוי בבכור שוים בשיעורם.

8. א. ביאר רש"י: דאי נמי הוי בכור בעל מום, הרי הוא ניתן לכהן. פירוש: מה בכך שאתו חלק של גוי אינו חייב בבכורה, וכי משום זה יפטור חלק הישראל, והרי חלק הישראל הוא בכור שלם, שהרי אפילו אם לא היה לו אוזן היה

לו דין בכור, ולמה יגרע מה שאתו חלק — שאינו נצרך לקדושת הבכורה — אינו של ישראל.

ב. כתבו האחרונים שלשון "שקול אזנך וזיל" משמע שבדיני הממונות אומר לו כן, [וכמו "עקור אילנך וזיל" גבי מוכר דקל לחבירו]. וכוונת הגמרא לומר, שלא הקנה לו זכות בכל הבהמה לחלקו, ובאמת יכול לומר לו "שקול אזנך וזיל", ורק משום שאין לו חלק בכל הבהמה, לכן מקשינן שלא יפטור. ראה ראשית בכורים וכתבים המיוחסים לגרי"ז.

הא דרב הונא הפוטר אפילו כשהיה שותף באוזן שהוא דבר שאינו עושה אותו נבילה ואפילו לא טריפה, ורב חסדא ורבא הסוברים שאין השותפות פוטרת עד שתהא בדבר שבהינטלו לא יחיה — לא פליגי, (10) כי:

הא דאמר רב הונא "אפילו אזנו", היינו בשותפות שהיתה לגוי בו [בככור עצמו].

ואילו הא דאמרי רב חסדא ורבא דבעינן דבר שבהינטלו לא תחיה — היינו בשותפות שהיתה לגוי באמו ולא בככור עצמו, שבזה אין די בשותפות שיש לו באזנה, אלא דוקא כשהשותפות היא בדבר שבהינטלו תמות. (11) אמר להו רב פפא:

אי אפשר לפרש כן, כי: מאי שנא בו שפוטרת אפילו שותפות באזנו, משום דבעינן "כל בכור" שיהיה של ישראל, וליכא.

אותו נבילה אילו היה ניטל, כי באופן זה אינו יכול לומר לו "שקיל חלקך וזיל", שהרי היה מת. (9)

ורבא אמר: אפילו דבר שעושה אותו טריפה אם היה ניטל.

ומפרשינן: במאי קמיפלגי?

לכולי עלמא צריך שתהא השותפות בדבר שאם היה ניטל היה מת, אלא שנחלקו רב חסדא ורבא בטריפה אם היא חיה:

למאן דאמר אפילו דבר שעושה אותו טריפה, קסבר: טריפה אינה חיה.

ולמאן דאמר דוקא דבר שעושה אותו נבילה, סבר: אבל טריפה חיה.

אמרוה רבנן קמיה דרב פפא, כלומר, הסבירו התלמידים לפני רב פפא:

9. א. נתבאר על פי רבינו גרשום. ומיהו לשון רש"י הוא: הואיל וחיותא בידי הגוי, חשיב כמאן דכוליה דגוי. ב. ראה בש"ך [יורה דעה סימן שכן] שהביא, דלפי מה דקיימא לן דאפילו אזנו, צריך שיהיה כל אזנו של הגוי. וקשה, כיצד יהא הדין לרב חסדא ורבא. 10. כלומר, רב הונא אינו חולק עליהם, ויכול ללמוד כרב חסדא או כרבא, ושניהם יכולים לסבור כמותו, אבל רב חסדא ורבא ודאי נחלקו, רש"י ותוספות.

11. [יתכן דלדעת הני רבנן אין שותפות הגוי באם פוטרת מן הבכורה מצד עצמה, וטעם פטור

שותפות באם לשיטתם יש לבאר בשני אופנים: האחד: מתוך שיש לו שותפות באם, ממילא יש לו חלק בולד, ומשום שותפותו של הגוי בככור נפטר מן הבכורה. והנה בקהלות יעקב (סוף סימן א) צידד לומר, שאם יש לגוי חלק באוזן האם בלבד אין זה מקנה לו זכויות בעובר. ומיהו כשיש לגוי חלק באם שבלעדיה אינה חיה, בזה יש לדון שיש לו חלק ממוני בעובר (אך ראה שם בקהלות יעקב). ולכן סוברים הני רבנן, שאין שותפות באם פוטרת אלא בדבר שעושה אותה טריפה או נבילה, אבל לא באזנו, מה שאין כן בככור עצמו ששותפות הגוי פוטרת, כל שותפות ואפילו באזנו — פוטרת.

11. [יתכן דלדעת הני רבנן אין שותפות הגוי באם פוטרת מן הבכורה מצד עצמה, וטעם פטור

באמו נמי בעינן "כל מקנך [היינו האם] תזכר", וכשהגוי שותף באזנה הרי ליכא "כל מקנך".

אלא לא שניא, ורב הונא שפטר אפילו באזנו היינו גם באמו, ורב חסדא ורבא הצריכו דבר שבהינטלו ממנו תמות, גם בבכור עצמו.⁽¹²⁾

כמאן דהוי כולה דגוי". ואם כן יש לומר דאפילו אם אין שותפות גוי פוטרת באם, מכל מקום באופן זה הרי כאילו כולה שלו. [ומיהו יתכן דאין כוונת רש"י דאין זה שותפות, אלא דדוקא שותפות שהיא בכל הבהמה — פוטרת]. והיינו דנחלק עליהם רב פפא, דכשם ששותפות בבכור פוטרת מן הכתוב, כך שותפות באם פוטרת מן הכתוב, ואם כן אין מקום לחלק].

12. א. מתבאר מן הסוגיא, שלדעת חכמים דרשינן: "כל בכור" לפטור שותפות גוי בבכור, ומ"כל מקנך תזכר" לפטור שותפות גוי באם. ורבי יהודה נחלק משום שהוא מפרש "כל" אפילו מקצת.

וכתב מהרי"ט אלגאזי [א א], דמדרבנן נשמע לרבי יהודה, וכשם שלרבנן "כל" בעינן בין בבכור בין באם, הוא הדין דלרבי יהודה די "כל" — דהיינו אפילו מקצת — בין באם ובין בבכור, ומיהו על כל פנים "כל" בעינן גם באם, אבל אם אין לישראל חלק אפילו כל שהוא באם, אפילו רבי יהודה פוטר. וכאשר הובאה שיטתו בהערות ב א.

ושם נתבאר, שיש מן האחרונים חולקים, וטוברים, שלרבי יהודה אין צריך כלל שהיא לישראל חלק באם, ודי בחלק שיש לו בבכור עצמו לחייבו בבכורה.

וטעמם — כפי שהובא בהערות על המהריט"א שם — דאין לדמות רבי יהודה לרבנן, דבשלמא לרבנן דסבירא להו שותפות גוי פוטרת, אם כן שפיר סלקא דעתין דבעי שיהיה חלק לגוי באם ובולד, ועל זה צריך קרא דסגי באם או בולד, אבל לרבי יהודה, דאדרבה כל

דיש לישראל חלק מקצת חייב, אם כן כל שיש לו חלק בולד שהוא בכור, למה יצטרך שיהיה לו חלק גם באם, הרי עיקר החיוב הוא על הולד שהוא בכור.

ב. הקשה מהרי"ט אלגאזי [א א ד"ה וי"ל דבמקנה, והובא בקהלות יעקב סימן א]: למה לן שני מקראות לפטור שותפות גוי בבכור ושותפות גוי באם. והרי שיטת רבינו תם — בתוספות ג ב ד"ה דקא, הובאה בהערות ב א — שאי אפשר להקנות זכות בעובר אלא על ידי שיקנה לו זכות באם, ואם כן מאחר שפטרה התורה כשיש לגוי שותפות באם, ממילא ידענו ששותפות בבכור פוטרת, שהרי אי אפשר שיהא לו זכות בעובר אם לא שיש לו זכות באם.

ותירץ: דבמקנה האם לולד או לעובר הרי אין לקונה זכות בגוף האם כי אם דוקא לקנות הולד אגב אמו, ולא שיש לו ממש חלק באם כשאר שותפין שיש לכל אחד חלק ודורא דממונא ביה, דהכא אינו אלא קנין לקנות הולד, וכשתלד ויזכה בולד פקע מיניה חלק זכות שהיה באם לגמרי, וכי האי גוונא לא חשוב שותפות ממש. [ובקהלות יעקב הגדיר הדברים בקצרה, שאין זה קנין גוף אלא קנין פירות].

והנה לפי שיטת מהרי"ט אלגאזי עצמו — שאין רבי יהודה מחייב אלא כשיש לישראל חלק באם — מוכרח לכאורה לא כן, שהרי מה דמחייב רבי יהודה בנותן בהמה לגוי בקבלה, הוא משום שיש לישראל חלק באמו לולדות, וכפי שנתבאר בהערות לעיל ב א. ואם כן מוכרח שגם זה מיקרי שותפות באם, וכשם שדי בזה לחייב, די בזה לפטור. והעיר כן במהרי"ט אלגאזי שם בד"ה ואע"ג, וכתב לחלק בין רבי יהודה לרבנן בזה, ראה שם. וראה מה שיישב

מתקיף לה מר בר רב אשי לרב חסדא
ורבא: (13)

שגר [השי"ן בסגול, והגימ"ל בקמץ] במעי
הבהמה — (14)

מאי שנא בכור לישראל בו את כל
חיותו, כי לגוי שייך חלק שאם היה ניטל לא
היה חי, מנפלים, דאף על גב דלאו בני
חיותא נינהו [אינם יכולים לחיות] מכל
מקום קדשי בבכורה, דהרי אמר מר על
הכתוב [שמות יג יב]: "וכל פטר שגר בהמה
אשר יהיה לך הזכרים לה", דהיינו: עובר

והוא הדין שיש לחייב בבכורה את חלק
הישראל, ואף שבחלקו לבדו אין חיות
לבכור!?

ומשנינן: התם בנפלים כיון דלא עריבו בהו
חולין [אין שום חלק בבכור שהוא חולין],
קרינא בהו בבהמה "כל בכור".

עוד בקהלות יעקב שם, יובאו דבריו בהערות
שבעמוד ב. וגם למבואר בהערות שם בשם
נתיבות המשפט, ועוד שם מספר יראים ואור
דרוע, מתיישבת קושיא זו.

ג. בקהלות יעקב שם תמה בהיפוך: למה לי
למיפטר שותפות דאם אחר שפטרה התורה
שותפות בולד משום דבעינן "כל בכור". שהרי
כיון דשותפות גוי בולד פוטר, והטעם הוא
משום דבעינן "כל בכור" שיחול הקדושה על כל
הבכור, וכשיש לגוי חלק בו אי אפשר שיקדש
כל הבכור, אם כן למה לי קרא לפטור שותפות
באם, הרי כל שהאם חציה של גוי גם אם תמצי
לומר דשותפות נכרי אינה פוטרת, היינו דאינה
פוטרת חלקו של ישראל, אבל על כל פנים חלקו
של גוי ודאי פטור הוא [והוכיח כן מרבי יהודה,
שמחייב בשותפות, ומכל מקום אינו מחייב אלא
ליתן חצי דמיו, כמבואר בברייתא לעיל], ונמצא
שכשיש לגוי שותפות באם אין כאן רחם שלם
של ישראל, ויהא על כל פנים מעורב בולד חלק
של חולין כמו פירות שגדלו בשדה שישאל וגוי
שותפין בו דחציו חולין, כמבואר בגיטין מז
[וראה שם עוד דוגמא לזה], והכי נמי הולד הזה
שנולד מבהמה שישאל וגוי שותפין בו, ממילא
מעורב בו צד חולין וצד קדשים, שהרי הרחם
המקדשו יש בו צד ישראל המחייבו, וצד של
נכרי הפוטר, ואם כן לא יהיה הולד כולו קדוש,

רק מעורב בו קודש וחולין, ואין כאן "כל בכור"
ואנן בעינן שיהא כולו קדוש. [והוסיף לבאר,
שאין לומר, דמקרא ד"כל בכור" לא ילפינן אלא
דשותפות נכרי בולד פוטרת, אבל כשעל ידי
סיבה אחרת יש בהולד צד חולין לא איכפת לן,
שהרי במרא בסוף העמוד מבואר, דגם צד
חולין מטעם אחר לא קרינן ביה "כל בכור" —
ויבואר בהערות בהמשך העמוד].

[נראה מדבריו לכאורה, שנקט בפשיטות,
שהמחייב של הבכורה הוא הרחם של האם, ולכן
הקשה, דכשהרחם חציו של גוי יש בבכור חלק
חולין. אבל מדברי האחרונים החולקים על
המהרי"ט אלגאזי ומובאים באות א, מבואר,
שהם נוקטים דהמחייב אינו אלא הבכור עצמו
ולא רחם האם, ורק שאם הרחם אינו של ישראל
יש כאן "פטר", ולפי זה לכאורה אין מקום
לקושייתו].

13. כן מבואר ברבינו גרשום, שהקושיא היא
לדעתם. אבל לרב הונא אין מקום לקושיא זו,
ובכתבים המיוחסים להגרי"ז צידד, שאף רש"י
שכתב דמתקיף לה "אכולהו", אין כוונתו אלא
לרב חסדא ורבא.

14. א. כך הוא פירושו הראשון של רש"י.
ובפירושו שני פירש: שגר [שניהם בסגול] בהמה,

אבל **הכא** — בבכור שיש לגוי חלק בו — כיון דעריבו בהו חולין שהרי חלק הגוי אינו חייב בבכורה, לא קרינא בהו "כל בכור". (15)

רבי אלעזר לא על לבי מדרשא, אשכחיה לרבי אסי, אמר ליה: מאי אמור רבנן בי מדרשא? [רבי אלעזר לא בא לבית המדרש, ופגש ברבי אסי — שהיה בבית המדרש — ושאלו: מה אמרו החכמים בבית המדרש?] אמר ליה רבי אסי לרבי אלעזר, כך אמרו

בבית המדרש: **הכי אמר רבי יוחנן** [שני הדברים הבאים ג-ב אמר רבי יוחנן]:

א. אפילו אם חלקו של הגוי הוא אבר שבהינטלו הוי מום קל וכגון שהיה שותף באזנו, הרי זה פוטר מן הבכורה. (1)

ב. והדתנן לקמן טז ב: רחל מבכרת שילדה מין עז, ועז מבכרת שילדה מין רחל, פטורה

מה שהבהמה משגרת ומשכלת.

ב. בעיקר חיוב נפלים בבכורה ראה שיטה מקובצת אות ד בשם גליון.

הוא בין בבכור עצמו ובין באמו. וכן מבואר בהלכות הרמב"ן: ומצינן למקצת רבנותא דדייקי מרבי יוחנן דאמר "אפילו מום קל", ששותפות שאינו עושה אותו בעל מום — חייב, וכן באמו, ואף על גב דכתיב "כל הבכור", כיון שאינו עושה אותו בעל מום "כל הבכור" קרינן ביה.

ובראשית בכורים [בעמוד א בד"ה אך התינת] נתקשה בזה: התינת בהבכור עצמו, ודאי יש לחלק בזה, דכיון דמום חשוב לפוטלו למזבח, יש לו חשיבות גם כן לענין שותפות גוי. אבל בהאם לא מסתבר לחלק בין דבר שעושה אותו בעל מום לדבר שאין עושה אותו בל מום, דגבי בהמת חולין שאינה עומדת למזבח, מום לא נחשב חסרון כלל. וראה מה שכתב שם.

וראה בחזון איש [בכורות טז ב], דמאחר ששיעור מום הוא גם באמו, אם כן הוא הדין בפטר חמור שהשיעור הוא כזה. ונסתפק שם לדעת רבי יהודה, הסובר שדי בחלק כל שהוא שיש לישראל, אם די באזנו, או אפשר דבזה לכלי עלמא בעינן דבר שעושה אותו נבילה או טריפה.

ב. הטור [סימן שכ] תמה על הרמב"ם שהצריך אבר שלם, ולדעתו די אפילו בשותפות באותו אבר, והובא בלחם משנה שם.

ג. כתב הרמב"ם בתחילת ההלכה הנזכרת לעיל: לא נאמר "בקרך וצאנך" אלא למעט

15. א. לכאורה נראה, שבסברת הגמרא הזו נדחית גם טענת רב נחמן דלעיל "שקול אונך וזיל", כי ביאור התשובה הוא, ששותפות הגוי "פוטרת", ושוב לא איכפת לן שחלק הישראל הוא כמו נפל. ואם כן הוא הדין דלא שייך לומר שחלק הישראל ייחשב כבעל מום, ויתקדש. אך אי אפשר לומר כן, לפי מה שהובא לעיל בשם רבינו גרשום, שטעמם של רב חסדא ורבא שנחלקו על רב הונא הוא מטעם "שקול אונך וזיל", שהרי סברת הגמרא כאן היא לדעת רב חסדא ורבא.

ב. בקהלות יעקב [סימן א] למד מכאן, שלאו דוקא שותפות גוי פוטרת מן הבכורה, אלא כל שנתערב חולין הרי הוא פטור מן הבכורה.

1. א. פסק הרמב"ם [בכורות ד א, וכן הוא בשולחן ערוך סימן שכ]: היה לו באחד משניהם [באם או בבכור] אבר אחד, כגון יד או רגל, רואין כל שאילו יחתך יהיה בעל מום, הרי זה פטור, ואם אפשר שיחתך אבר הגוי ולא יפסל, הרי זה חייב בבכורה.

ומבואר מדברי הרמב"ם ששיעור זה של מום,